

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 maja 2012 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu w II Wydziale Karnym w składzie:

Przewodniczący:	SSA Andrzej Krawiec (spr.)
Sędziowie:	SSA Stanisław Rączkowski SSA Robert Wróblewski
Protokolant:	Beata Sienica

przy udziale Prokuratora Prokuratury Apelacyjnej Ludwika Uciurkiewicza

po rozpoznaniu w dniu 9 maja 2012 r.

sprawy **M. K.**

oskarżonego z art. 156 § 1 pkt 2 i § 3 kk

i **M. D.**

oskarżonej z art. 162 § 1 kk

z powodu apelacji wniesionej przez prokuratora i oskarżonego M. K.

od wyroku Sądu Okręgowego w Świdnicy

z dnia 27 stycznia 2012 r. sygn. akt III K 219/11

I. zmienia zaskarżony wyrok w zakresie pkt VII części dyspozytywnej w ten sposób, że:

1. na podstawie art. 230 § 2 kpk orzeka zwrot dowodów rzeczowych opisanych w wykazie dowodów rzeczowych zawartym na kartach 207 – 209 akt sprawy (wykaz nr I/220/11) w pozycjach 1 do 6 , 9 do 11 oraz 15 ojcu pokrzywdzonego – J. W. (k. 3 akt sprawy);

2. uchyla orzeczenie o zwrocie oskarżonemu M. K. dowodu rzeczowego opisanego w pozycji 16 wskazanego wyżej wykazu dowodów rzeczowych (k. 208 akt sprawy);

II. w pozostałej części zaskarżony wyrok w stosunku do oskarżonych M. K. i M. D. utrzymuje w mocy;

III. zwalnia oskarżonych M. K. i M. D. od kosztów sądowych za postępowanie odwoławcze;

IV. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adw. A. S. 600 zł tytułem kosztów nieopłaconej obrony z urzędu oskarżonego M. K. w postępowaniu odwoławczym oraz 138 zł tytułem zwrotu podatku VAT.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Świdnicy rozpoznał sprawę **M. K.** oskarżonego o to, że :

I. w nocy z 10 na 11 sierpnia 2011 r. w Z. Śl., woj. (...), poprzez bicie pięściami i kopaniu w twarz pokrzywdzonego T. W., spowodował u niego ciężki uszczerbek na zdrowiu w postaci choroby realnie zagrażającej życiu w postaci podbiegnięć krwawych i otarcia naskórka na twarzy, podbiegnięć krwawych w tkankach miękkich twarzy, obustronnego złamania kości nosa, obecności krwi pod oponą twardą i miękką, stłuczenia tkanki mózgowej prawego płata skroniowego oraz lewego płata czołowego i obrzęku mózgu, wskutek czego pokrzywdzony zmarł w dniu 13 sierpnia 2011 r. z powodu krwotoku śródczaszkowego i niewydolności oddechowo-krażeniowej;

tj. o czyn z art. 156 § 1 pkt 2 i § 3 k.k.

Ponadto rozpoznał sprawę **M. D.** oskarżonej o to, że :

II. w okresie od 10 sierpnia 2011 r. do 13 sierpnia 2011 r. w Z. Śl., woj. (...) nie udzieliła pomocy pokrzywdzonemu T. W., który z powodu doznanych obrażeń ciała w postaci ciężkiego uszczerbku na zdrowiu w postaci choroby realnie zagrażającej życiu, znalazł się w położeniu grożącym bezpośrednim niebezpieczeństwem utraty życia, poprzez sprowadzenie fachowej pomocy medycznej, mimo że mogła udzielić takiej pomocy, bez narażenia siebie albo innej osoby na niebezpieczeństwo utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu;

tj. o czyn z art. 162 § 1 k.k.

Po rozpoznaniu tej sprawy Sąd Okręgowy w Świdnicy wyrokiem z dnia 27 stycznia 2012 r. uznał oskarżonego M. K. za winnego czynu opisanego w pkt I części wstępnej i za to na podstawie art. 156 § 3 k.k. wymierzył mu karę 6 lat pozbawienia wolności.

Tym samym wyrokiem uznał oskarżoną M. D. za winną czynu opisanego w pkt II części wstępnej i za to na podstawie art. 162 § 1 k.k. wymierzył jej karę 1 roku i 4 miesięcy pozbawienia wolności, której wykonanie warunkowo zawiesił na okres lat 3.

Ponadto na podstawie art. 72 § 1 pkt 5 k.k. zobowiązał oskarżoną do powstrzymywania się od nadużywania alkoholu, zaś na podstawie art. 73 § 1 k.k. oddał ją w okresie próby pod dozór kuratora sądowego.

Tym samym wyrokiem na podstawie art. 63 § 1 k.k. zaliczył oskarżonemu M. K. na poczet kary pozbawienia wolności okres jego rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie od 15 sierpnia 2011 r. do 25 sierpnia 2011 r.

Na podstawie art. 44 § 1 k.k. i art. 230 § 2 k.p.k. orzekł przepadek i zarządził zniszczenie dowodów rzeczowych opisanych w punktach 1-6, 9-11 i 15 oraz zarządził zwrot dowodów rzeczowych jako zbędnych dla postępowania, a opisanych w punktach 7-8 i 12-14 na rzecz J. W., zapisanych w punktach 16-22 i 24-30 na rzecz M. K. oraz zapisanych w punktach 23 i 31-35 na rzecz M. D. (wykazy dowodów rzeczowych zawarte na kartach 207-209 i 343-345 akt sprawy).

Zwolnił oskarżonych od kosztów sądowych, z tym że oskarżonej M. D. wymierzył opłatę w kwocie 300 zł.

Wyrok powyższy zaskarżyli obrońca oskarżonego M. K. oraz Prokurator Rejonowy w Ząbkowicach Śląskich.

Apelacja obrońcy oskarżonego M. K. zarzuca (dosłowny cytat): „rażącą niewspółmierność kary wymierzonej oskarżonemu poprzez nienależyte uwzględnienie okoliczności zdarzenia (obrona siostry i siostrzenicy), nadto nienależyte ocenienie właściwości i warunków osobistych oskarżonego, sposobu życia przed popełnieniem przestępstwa, oraz postawy oskarżonego po popełnieniu przestępstwa”.

Podnosząc wskazany zarzut apelujący wniósł o „zmianę zaskarżonego wyroku poprzez obniżenie kary pozbawienia wolności do lat 2 i warunkowe jej zawieszenie na okres 3 lat”.

Apelacja prokuratora zarzuca (dosłowny cytat):

„1. błąd w ustaleniach faktycznych, przyjętych za podstawę orzeczenia polegający na orzeczeniu wobec oskarżonej M. D. za czyn określony w art. 162 § 1 k.k. kary pozbawienia wolności w wymiarze 1 roku i 4 miesięcy z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby lat 3, podczas gdy analiza zgromadzonego w tej sprawie materiału dowodowego, w tym okoliczności obciążających w postaci uprzedniej karalności, wysokiej demoralizacji, nadużywania alkoholu, utrzymywania kontaktów z osobami o negatywnej opinii społecznej, zakłócanie ciszy nocnej sąsiadów i jej cechy charakterologiczne, wskazują, iż nie występuje w przypadku oskarżonej pozytywna prognoza społeczno-kryminologiczna i tylko orzeczenie wobec niej kary pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania spełni swoją rolę w zakresie prewencji ogólnej i szczególnej;

2. obrazę prawa materialnego określonego w art. 44 § 1 k.k. poprzez orzeczenie przez Sąd, na tej podstawie prawnej przypadku poprzez zniszczenie dowodów rzeczowych w postaci odzieży pokrzywdzonego, oraz zarządzenie zwrotu na rzecz M. K. dowodu rzeczowego w postaci telefonu komórkowego marki(...)pomimo, iż dowód ten nie został Sądowi przekazany, podczas gdy na podstawie art. 230 § 2 k.p.k. odzież pokrzywdzonego powinna być zwrócona osobie uprawnionej, jako zbędna dla niniejszego postępowania”.

Podnosząc wskazane zarzuty apelujący wniósł o:

„1. uchylenie warunkowego zawieszenia orzeczonej wobec oskarżonej M. D. kary pozbawienia wolności oraz związanych z tą instytucją rozstrzygnięć;

2. zmianę wyroku w punkcie VII poprzez zarządzenie zwrotu dowodów rzeczowych opisanych w pkt 1-6, 9-11 i 15 osobie uprawnionej – na podstawie art. 230 § 2 k.k. – oraz zarządzenie zwrotu dowodów rzeczowych na rzecz M. K., opisanych w pkt 17-22, 24-30 (za wyjątkiem poz. 16 – telefonu komórkowego marki (...))”.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Co do apelacji obrońcy oskarżonego M. K. – apelacja ta nie zasługuje na uwzględnienie. Wbrew podniesionemu w niej zarzutowi brak jest podstaw do uznania, że orzeczona wobec oskarżonego kara pozbawienia wolności jest rażąco niewspółmierna (surowa) w rozumieniu art. 438 pkt 4 k.p.k.

Tadeusz Grzegorzecy w Komentarzu do powołanego przepisu (Kodeks postępowania karnego, Komentarz, Wydawnictwo LEX Warszawa 2008 r., str. 934-935) wywodzi, iż „W orzecznictwie trafnie podkreśla się, że **zarzut niewspółmierności** kary, jako zarzut z kategorii ocen, **można zasadnie podnosić** wówczas <<gdy kara jakkolwiek mieści się w granicach ustawowego zagrożenia, nie uwzględnia w sposób właściwy zarówno okoliczności popełnienia przestępstwa, jak i osobowości sprawcy, innymi słowy – gdy w społecznym odczuciu jest karą niesprawiedliwą>> (w. SN z 11 kwietnia 1985 r., V KRN 178/85, OSNKW 7-8/1985, poz. 60). Niewspółmierność zachodzi zatem wówczas, gdy suma zastosowanych kar i innych środków, wymierzona za przypisane przestępstwa, nie odzwierciedla należyte stopnia szkodliwości społecznej czynu i nie uwzględnia w wystarczającej mierze celów kary (zob. w. SN z 30 listopada 1990 r., Wr 363/90, OSNKW 7-9/1991, poz. 39). **Nie chodzi przy tym o każdą ewentualną różnicę co do jej wymiaru, ale o <<różnicę ocen tak zasadniczej natury, iż karę dotychczas wymierzoną nazwać można byłoby – również w potocznym znaczeniu tego słowa - <<rażąco>> niewspółmierną, to jest niewspółmierną w stopniu nie dającym się wręcz zaakceptować**” (w. SN z 2 lutego 1995 r., II KRN 198/94, OSNPP 6/1995 r., poz. 18).

W przypadku kary wymierzonej oskarżonemu nie można stwierdzić, iż jest to kara „niewspółmierna w stopniu nie dającym się wręcz zaakceptować”.

Sąd Okręgowy przy wymiarze owej kary uwzględnił we właściwy sposób wszystkie okoliczności wpływające na jej wysokość. Trafnie Sąd ten wskazał na uprzednią karalność oskarżonego, przy czym należy zwrócić uwagę, iż dwukrotnie w przeszłości został on skazany za przestępstwa związane z nadużywaniem alkoholu (vide k. 217). Doznane

przez pokrzywdzonego liczne obrażenia ciała, opisane w opinii biegłych z zakresu medycyny sądowej Akademii Medycznej we W. z dnia 16 sierpnia 2011 r. (str. 7 opinii, k. 298) świadczą o dużej brutalności i bezwzględności z jaką oskarżony działał tempore criminis. Okoliczność ta, w połączeniu z uprzednią wielokrotną karalnością oskarżonego świadczy z kolei o jego znacznej demoralizacji i pozwala zaakceptować stanowisko Sądu meriti, iż wykazuje on lekceważący stosunek do porządku prawnego i powszechnie przyjętych norm postępowania (str. 13 uzasadnienia orzeczenia, k. 425).

Należy równocześnie podkreślić, iż Sąd Okręgowy miał na uwadze przy wymiarze kary okoliczność eksponowaną przez autora apelacji, a mianowicie to, że do zaistniałego zdarzenia przyczyniło się naganne zachowanie pokrzywdzonego w stosunku do M. D. i jej córki. Sąd ten podniósł, że „... uwzględnił fakt, iż zdarzenie będące przedmiotem niniejszego postępowania zostało w pewnej mierze spowodowane przez samego pokrzywdzonego, który swoim wcześniejszym zachowaniem dał asumpt P. i M. D. do wezwania na pomoc M. K. i jego przyjazd do Z. Śl. Był w istocie nakierowany na udzielenie tym kobietom pomocy” (str. 13 uzasadnienia orzeczenia, k. 425).

W efekcie, ważąc istniejące w sprawie okoliczności obciążające i łagodzące, Sąd Okręgowy wymierzył oskarżonemu za czyn z art. 156 § 3 k.k. karę 6 lat pozbawienia wolności. Kara ta bardziej jest zbliżona do dolnej granicy ustawowego zagrożenia określonej w powołanym przepisie (2 lata pozbawienia wolności) niż do granicy górnej (12 lat pozbawienia wolności).

Jak wspomniano na wstępie w świetle okoliczności wpływających na wymiar kary, mając na uwadze sankcję przewidzianą za przestępstwo z art. 156 § 3 k.k., nie ma podstaw do uznania, iż orzeczona wobec M. K. kara pozbawienia wolności jest „niewspółmierna w stopniu nie dającym się wręcz zaakceptować”.

W tym stanie rzeczy – mając na uwadze powyższe – Sąd Apelacyjny, uznając omawianą apelację za bezzasadną, zaskarżony wyrok wobec skarżonego M. K. utrzymał w mocy.

Co do apelacji prokuratora – apelacja ta jest częściowo zasadna, a to w zakresie dotyczącym rozstrzygnięcia Sądu I instancji zawartego w pkt VII części dyspozytywnej zaskarżonego wyroku (co do dowodów rzeczowych). Nie zasługuje natomiast na uwzględnienie apelacja oskarżyciela publicznego w zakresie w jakim zarzuca rażącą niewspółmierność orzeczonej wobec oskarżonej M. D. kary pozbawienia wolności (do tego w istocie sprowadza się zarzut nr 1 apelacji, str. 1 in fine – 2 in principio, k. 435 in fine – 436 in principio).

Jeśli chodzi o tę drugą kwestię, za całkowicie chybione należy uznać stanowisko apelującego sprowadzające się do następującego wyводу (str. 4 apelacji, k. 438): „Oskarżona musiała zdawać sobie sprawę z tego, że pokrzywdzony został dotkliwie pobity, skoro odstąpiła od swojego wcześniejszego zamiaru wyprowadzenia się ze wspólnego mieszkania i została na noc z pokrzywdzonym. Obserwując stan pokrzywdzonego musiała zdawać sobie sprawę z tego, że pomoc medyczna jest nieodzowna. Mimo tego, mając na względzie tylko i przede wszystkim swój interes, a nie zdrowie, a nawet życie swojego konkubenta, nie wezwała fachowej pomocy”.

W przytoczonym fragmencie środka odwoławczego autor wskazał w istocie jako okoliczność obciążającą (wpływającą jego zdaniem na wymiar kary) znamiona występku określonego w art. 162 § 1 k.k. Tymczasem z ugruntowanego stanowiska doktryny i judykatury wynika jednoznacznie, że „Okoliczność, która stanowi znamię czynu zabronionego przez ustawę karną i została już uwzględniona przez ustawodawcę przy zakreślaniu granic ustawowego zagrożenia (sankcji karnej), nie może być traktowana dodatkowo jako okoliczność wpływająca na wymiar kary w ramach tej właśnie sankcji, chyba że podlega stopniowaniu co do nasilenia lub jakości” (zob. wyrok SA we Wrocławiu z dnia 9 września 2009 r., II AKa 228/09, LEX nr 534429, KZS 2010/11/39, OSAW 2010/1/158, OSA 2010/4/3, Prok. i Pr. – wkł. 2010/4/16).

Skoro zatem oskarżona odpowiada za czyn z art. 162 § 1 k.k. (tzn. nieudzielenie pomocy), a przepis ten z uwagi na owo znamię został zaopatrzony przez ustawodawcę w odpowiednią sankcję karną okoliczność, że M. D. „obserwując stan pokrzywdzonego ... nie wezwała fachowej pomocy” (str. 4 apelacji, k. 438), czyli inaczej mówiąc nie udzieliła pomocy pokrzywdzonemu (znamię czynu z art. 162 § 1 k.k.) nie może jednocześnie implikować rozmiaru sankcji

karnej przewidzianej za to przestępstwo i równolegle – w ramach ustanowionego w tym zakresie przez ustawodawcę zagrożenia – stanowić okoliczności wpływającej na zaostrzenie kary za tego rodzaju czyn.

Sąd Okręgowy miał na uwadze przy wymiarze kary oskarżonej M. D. okoliczności obciążające powołane w dalszej części środka odwoławczego (str. 4 in fine). Uwzględnił jednak także istotną okoliczność łagodzącą (pominiętą przez autora apelacji), a mianowicie naganne zachowanie pokrzywdzonego w stosunku do M. D. i jej córki przed zdarzeniem.

W świetle całokształtu wskazanych wyżej okoliczności orzeczona wobec oskarżonej za czyn z art. 162 § 1 k.k. kara 1 roku i 4 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres lat 3, zobowiązaniem jej do powstrzymywania się od nadużywania alkoholu i dozorem kuratora sądowego, nie może być uznana za rażąco niewspółmierną (łagodną) w rozumieniu art. 438 pkt 4 k.p.k. Z tych względów tę część apelacji Sąd odwoławczy uznał za bezzasadną.

Zasługuje natomiast na uwzględnienie apelacja prokuratora w pozostałym zakresie.

Zgodzić należy się z poglądem apelującego, iż Sąd I instancji dopuścił się obrazy prawa materialnego, stosując niewłaściwie w kwestii dowodów rzeczowych art. 44 § 1 k.k. Przepadek przedmiotów, o którym mowa w powołanym przepisie stanowi środek karny. Na podstawie art. 44 § 1 k.k. Sąd orzeka przepadek przedmiotów pochodzących bezpośrednio z przestępstwa. Tymczasem przedmioty opisane w wykazie dowodów rzeczowych zawartym na kartach 207-209 akt sprawy, w pozycjach 1-6, 9-11 i 15 nie pochodziły (nawet pośrednio) z przestępstwa. Były to bowiem przedmioty należące do pokrzywdzonego (przede wszystkim elementy jego odzieży), w związku z czym zgodnie z wnioskiem prokuratora, Sąd Apelacyjny w oparciu o art. 230 § 2 k.p.k. orzekł ich zwrot osobie uprawnionej – tzn. ojcu pokrzywdzonego J. W..

Jeśli chodzi o dowód rzeczowy opisany w poz. 16 wskazanego wyżej wykazu dowodów rzeczowych (telefon komórkowy) przedmiot ten nie został przekazany przez oskarżyciela publicznego do Sądu Okręgowego (vide k. 34 oraz k. 336-338), w związku z czym orzeczenie o zwrocie tego przedmiotu oskarżonemu M. K. (pkt VII części dyspozytywnej wyroku) było bezprzedmiotowe. Z tych względów Sąd Apelacyjny orzeczenie to uchylił.

Poza wskazanymi wyżej zmianami zaskarżonego wyroku (w zakresie pkt VII części dyspozytywnej), w pozostałej części Sąd Apelacyjny tenże wyrok utrzymał w mocy z powodów, o których była uprzednio mowa.

Orzeczenie o kosztach sądowych za postępowanie odwoławcze opiera się o art. 624 § 1 k.p.k.

Koszty nieopłaconej obrony z urzędu w postępowaniu odwoławczym zasądzono od Skarbu Państwa na rzecz występującego w drugiej instancji obrońcy na podstawie art. 29 ustawy prawo o adwokaturze.